

**PROBLEMATYKA
ZDROWIA SEKSUALNEGO
PACJENTÓW
ODDZIAŁÓW DETENCYJNYCH**

MGR SYLWIA NOWAKOWSKA

SPECJALISTA PSYCHOLOG KLINICZNY, SEKSUOLOG, PSYCHOTERAPEUTA SYSTEMOWY

ODDZIAŁ PSYCHIATRII SĄDOWEJ O PODSTAWOWYM STOPNIU ZABEZPIECZENIA IXC

PLAN PREZENTACJI

1. Definicja zdrowia seksualnego.
2. Deklaracja praw seksualnych.
3. Promocja zdrowia – cele.
4. Edukacja seksualna jako promocja zdrowia seksualnego – rodzaje edukacji.
5. Edukacja seksualna na oddziale IXC 2022/2023r.
6. Cykl zajęć z edukacji seksualnej IX/X 2023r.
7. Detencje za czyny przeciwko wolności seksualnej.
8. Zdrowie seksualne czy trudności seksualne?
9. Wnioski.

ZDROWIE SEKSUALNE

- Zdrowie seksualne jest integracją biologicznych, emocjonalnych, intelektualnych i społecznych aspektów życia seksualnego, ważnych dla pozytywnego rozwoju osobowości, komunikacji i miłości.

(WHO, 1986)

DEKLARACJA PRAW SEKSUALNYCH PRZYJĘTA PRZEZ WHO W 2002R.

1. PRAWO DO WOLNOŚCI SEKSUALNEJ.
2. PRAWO DO SEKSUALNEJ NIEZALEŻNOŚCI, INTEGRALNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA CIAŁA SEKSUALNEGO.
3. PRAWO DO PRYWATNOŚCI SEKSUALNEJ.
4. PRAWO DO SEKSUALNEJ RÓWNOŚCI.
5. PRAWO DO SEKSUALNEJ PRZYJEMNOŚCI.
6. PRAWO DO EMOCJONALNEGO WYRAŻANIA SEKSUALNOŚCI.
7. PRAWO DO SWOBODNEGO NAWIĄZYWANIA ZWIĄZKÓW SEKSUALNYCH.
8. PRAWO DO PODEJMOWANIA WOLNYCH I ODPOWIEDZIALNYCH WYBORÓW ODNOŚNIE WŁASNEJ ROZRODCZOŚCI .
9. PRAWO DO OPIERANIA SIĘ INFORMACJI O SEKSUALNOŚCI NA BADANIACH NAUKOWYCH.
10. PRAWO DO WSZECHSTRONNEJ EDUKACJI SEKSUALNEJ, KTÓRA JEST PROCESEM TRWAJĄCYM CAŁE ŻYCIE I POWINNY BYĆ NIĄ OBJĘTE WSZYSTKIE INSTYTUCJE SPOŁECZNE.
11. PRAWO DO SEKSUALNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ, KTÓRA POWINNA BYĆ DOSTĘPNA W CELU PROFILAKTYKI I INTERWENCJI W PRZYPADKU WSZELKICH SEKSUALNYCH NIEPOKOJÓW, PROBLEMÓW I ZABURZEŃ SEKSUALNYCH.

PROMOCJA ZDROWIA SEKSUALNEGO

Na podstawie definicji zdrowia seksualnego i deklaracji praw seksualnych

WHO opracowała **cele promocji zdrowia seksualnego:**

1. Kreowanie pozytywnej postawy wobec seksualności.
2. Uwzględnianie złożonych uwarunkowań i czynników determinujących seksualne zachowania, relacje i satysfakcje.
3. Przeciwdziałanie dyskryminacji, izolacji, segregacji w zakresie seksualności.
4. Zmiany legislacyjne wymierzone przeciw różnym formom wykorzystania seksualnego, gwarantujące dostęp do terapii seksualnej i brak dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, orientację seksualną, niesprawność, stan zdrowia.
5. Przeciwdziałanie chorobom przenoszonym drogą płciową.
6. Uwzględnienie specyfiki tradycji kulturowej społeczeństwa.

EDUKACJA SEKSUALNA

Jedną z form promocji zdrowia seksualnego jest upowszechnienie edukacji seksualnej.

Rodzaje edukacji seksualnej:

- Programy ukierunkowane na cel- np. zapobieganie chorobom przenoszonym drogą płciową, metody regulacji płodności, równouprawnienie płci, przeciwdziałanie przemocy seksualnej.
- Programy ukierunkowane na wszechstronną edukację seksualną w oparciu o wytyczne WHO i ONZ, oparte o definicje zdrowia seksualnego i deklarację praw seksualnych, które realizowane są z uwzględnieniem zróżnicowania światopoglądowego, kulturowego i etnicznego.
- Programy inspirowane światopoglądowo lub religijnie. Organizowane przez kościoły, organizacje, wyznania określone światopoglądowo.
- Programy autorskie, opracowane przez osoby mające duże doświadczenie i będące profesjonalistami w zakresie edukacji seksualnej, kierujące się własnymi koncepcjami.

EDUKACJA SEKSUALNA NA ODDZIALE PSYCHIATRII SĄDOWEJ IXC

- Od pomysłu do realizacji.
- Specyfika czy różnorodność grupy? Element łączący – czyn zabroniony-detencja, różnorodność - problemów psychicznych, poziomu intelektu.
- Wpływ stanu psychicznego na odbiór zajęć (np. urojenia, omamy, pobudzenie).
- Powtarzające się pytanie: Czy zajęcia edukacji seksualnej nie wpłyną na wzrost pobudzenia seksualnego pacjentów?
- Tematyka zajęć – o czym mówić? I dlaczego tylko o tym?

TEMATY ZAJĘĆ REALIZOWANE W OKRESIE

15.03.2022R.-28.04.2023R. (21 SPOTKAŃ PO 1,5H)

- 15.03.2022r. Anatomia i fizjologia seksualna kobiety i mężczyzny.
- 22.04.2022r. Normy w seksuologii.
- 29.04.2022r. Typy rodzin i postawy wobec seksu.
- 20.05.2022r. Rozwój psychoseksualny – okres prenatalny, preedypalny, edypalny.
- 27.05.2022r. Rozwój psychoseksualny – okres latencji, prepokwitaniowy.
- 03.06.2022r. Rozwój psychoseksualny – okres adolescencji.
- 08.07.2022r. Dysfunkcje seksualne kobiet i mężczyzn.
- 15.07.2022r. Antykoncepcja, choroby przenoszone drogą płciową.
- 29.07.2022r. Miłość i związki. Role płciowe.
- 01.09.2022r. Mity i stereotypy płci.

TEMATY ZAJĘĆ REALIZOWANE W OKRESIE 15.03.2022R.-28.04.2023R.

- 09.09.2022r. Cykl życia rodziny w teorii systemowej cz.I.
- 07.10.2022r. Cykl życia rodziny w teorii systemowej cz.II.
- 21.10.2022r. Problemy w związkach na różnych jego etapach.
- 02.12.2022r. Zdrady, promiskuityzm, moralność w związku.
- 10.01.2023r. Menopauza, andropauza, orientacja i tożsamość seksualna.
- 17.02.2023r. Model linearny i cyrkularny seksualności – Masters/Johnson, Basson. Modele dewiacyjne seksualności – Salter, Seto.
- 24.02.2023r. Czynniki wpływające na kontrolę behawioralną. Zniekształcenia poznawcze u sprawców przestępstw seksualnych.
- 28.03.2023r. Introcepcja a emocje.
- 14.04.2023r. Parafilia a czyn parafilijny. Kompetencje społeczne a ryzyko agresji seksualnej.
- 21.04.2023r. Przemoc seksualna a używanie substancji psychoaktywnych (zajęcia wraz z terapeutą uzależnień).
- 28.04.2023r. Problemy seksualne w chorobach psychicznych. Podsumowanie cyklu zajęć.

WNIOSKI Z ZAJĘĆ EDUKACJI SEKSUALNEJ 2022/2023 ODDZIAŁ IX C PROWADZĄCA

- Zajęcia były nieobowiązkowe (dla chętnych).
- 2 pacjentów poproszono w indywidualnych rozmowach o regularne uczestnictwo w edukacji seksualnej z uwagi na czyn o charakterze seksualnym (197KK oraz 200KK).
- 3 pacjentom zasugerowano w indywidualnych rozmowach rozważenie uczestnictwa w edukacji seksualnej z uwagi na charakter czynu, którego się dopuścili wobec bliskich – przemoc do żony, partnerki (art.207 KK).
- Jedno spotkanie trwało od 1-1,5h w zależności od tematu i zaangażowania grupy.
- Zakładano wykładową formę spotkań połączoną ze swobodną rozmową z pacjentami.

WNIOSKI Z ZAJĘĆ EDUKACJI SEKSUALNEJ 2022/2023 ODDZIAŁ IX C INFORMACJE ZWROTNE PACJENTÓW

- Pacjenci uznali cykl zajęć za ciekawy, potrzebny, użyteczny.
- Część zajęć wpłynęła na podniesienie posiadanego poziomu wiedzy o seksualności w tematach: anatomia, fizjologia, choroby przenoszone drogą płciową, antykoncepcja.
- Część zajęć wpłynęła na pozyskanie nowej wiedzy o seksualności: rozwój psychoseksualny 0-18 lat, dojrzałość psychoseksualna, typy rodzin i postawy wobec seksu, menopauza, andropauza/andropenia.
- Część zajęć wpłynęła na korektę posiadanej wiedzy i postaw wobec seksualności: orientacja i tożsamość seksualna, cykl życia rodziny w teorii systemowej oraz cała część dotycząca psychopatologii seksualności (cykl dewiacyjny, czyn parafilijny, kompetencje społeczne a przemoc seksualna).

CYKL ZAJĘĆ Z EDUKACJI SEKSUALNEJ IX-X 2023R.

- Włączenie w edukację seksualną pacjentów wszystkich oddziałów psychiatrii sądowej Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Świeciu.
- Zajęcia przeprowadzono na 4 oddziałach psychiatrii sądowej o podstawowym stopniu zabezpieczenia IXA, IXB, IXC, XA oraz 1 oddziale psychiatrii sądowej o wzmocnionym stopniu zabezpieczenia XIII.
- Zajęcia miały charakter otwarty, dla chętnych.

TEMATY ZAJĘĆ REALIZOWANE W OKRESIE

7.09-13.10.2023R. (CYKL 6 SPOTKAŃ 1H)

- Normy w seksuologii. Typy rodzin i postawy wobec seksu.
- Dysfunkcje seksualne K i M. Antykoncepcja. Choroby przenoszone drogą płciową.
- Mity i stereotypy płci. Orientacja seksualna. Tożsamość seksualna.
- Cykl życia rodziny w teorii systemowej.
- Introcepcja a emocje. Kompetencje społeczne a ryzyko agresji seksualnej.
- Czynniki wpływające na kontrolę behawioralną. Zniekształcenia poznawcze u sprawców przestępstw seksualnych.

OCZEKIWANIA PACJENTÓW

- Pogłębienie wiedzy o seksie.
- Antykoncepcja.
- Jak wystrzegać się zarzutu o czyny seksualne?
- Przygotowanie nastolatka do wiedzy seksualnej.
- Aseksualność, niebinarność, homoseksualność i tolerancja.
- Wpływ pornografii na umysł.
- Planowanie ciąży.
- Kazirodztwo, przekraczanie granic.
- Choroby weneryczne.
- Seksualność ludzi starszych.
- Menopauza i andropauza.
- Jak poprawić relacje seksualne w związku?
- Seks a grzech.
- Seksualizacja dzieci w popkulturze.

OCZEKIWANIA PACJENTÓW C.D

- Komputerowe dopasowanie partnerki.
- Która część mózgu odpowiada za seks?
- Wpływ diety, preparatów ziołowych, PMS na harmonię w związku.
- Czy osoba chora psychicznie może korzystać z agencji towarzyskich?
- Cyberseks.
- Seks grupowy.
- Prostytucja a demony.
- Sterowanie ruchu LGBT przez mafię.
- Związki partnerskie u swingersów.

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ PROWADZĄCA

- Jedno spotkanie trwało ok. 1h.
- Zakładano wykładową formę spotkań połączoną ze swobodną rozmową z pacjentami.
- Zajęcia budziły ciekawość, duże zaangażowanie pacjentów.
- Największe emocje wzbudziły zajęcia – orientacja i tożsamość seksualna.
- Najtrudniejsze tematy-psychopatologia życia seksualnego- gwałty, pedofilia.

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

INFORMACJE ZWROTNE PACJENTÓW

- Możliwość poznania różnych stron seksualności-dobrych i złych.
- Różnica między pedofilią a czynami pedofilijnymi.
- Tematy psychopatologii/dewiacji-trudne do słuchania, budzące złość.
- Ciekawe tematy: tożsamość seksualna, stereotypy płci, choroby przenoszone drogą płciową, antykoncepcja.
- Wiedza gdzie są granice!!!
- Ogólne uświadomienie seksualne, informacje bieżące.
- Poznanie patologii seksualnej w kontekście rodziny.
- Uświadomienie o krzywdzie, którą można zrobić drugiej osobie!!!
- Potrzeba kontynuacji: komunikacja w związku, introcepcja-jak poprawić komunikację ze swoim ciałem?, cykl życia rodziny w teorii systemowej, stereotypy płci-jak nad tym pracować?, jak dbać o satysfakcje partnerki?, różnorodność poglądów i tolerancja.

DANE STATYSTYCZNE DETENCJE ZA CZYNY PRZECIWKO WOLNOŚCI SEKSUALNEJ

- W 2023r. 0 przyjęć na detencję za czyny przeciwko wolności seksualnej.
- Na chwilę obecną w szpitalu na oddziałach znajduje się 9 pacjentów realizujących detencję za czyny przeciwko wolności seksualnej.
- Artykuł 197KK (gwałt) – 5 pacjentów
- Artykuł 200KK (czyn seksualny wobec nieletniego poniżej 15rż) – 3 pacjentów
- Artykuł 202KK (prezentowanie treści pornograficznych bez zgody odbiorcy) – 1 pacjent

ZDROWIE SEKSUALNE CZY TRUDNOŚCI SEKSUALNE PACJENTÓW ODDZIAŁÓW DETENCYJNYCH?

- Współwystępowanie zaburzenia/choroby psychicznej.
- Współwystępowanie niepełnosprawności intelektualnej.
- Współwystępowanie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.
- Wpływ przyjmowanych leków na dysfunkcje seksualne.
- Trudności komunikacyjne pacjenta/personelu.
- Brak wystarczającej wiedzy i umiejętności personelu w zakresie rozmów o problemach seksualnych pacjentów (minimalizowanie lub wyolbrzymianie trudności np. masturbacja, pornografia, dysfunkcje, stereotypy płci).
- Trudności pacjentów dotyczące rozmów o nurtujących pytaniach dotyczących seksualności (pornografia, masturbacja, wpływ leków, dyskryminacja pacjentów za czyny o charakterze seksualnym).
- Zwalnianie z detencji pacjentów za czyny o charakterze seksualnym.

WNIOSKI

- Znaczenie edukacji seksualnej w poszerzaniu perspektywy pacjentów.
- Trudności związane ze zwalnianiem z detencji pacjentów za czyny o charakterze seksualnym.
- Brak programów interwencji dla sprawców czynów przeciwko wolności seksualnej leczonych psychiatrycznie, przebywających na detencji.
- Ograniczona liczba specjalistów w dziedzinie seksuologii/edukatorów seksualnych.
- Większa liczba specjalistów zajmująca się ofiarami przestępstw niż sprawcami.
- Włączanie aspektu etyczno-moralnego w tworzenie programów i leczenie sprawców przestępstw seksualnych (dominacja poglądów osobistych a nie aktualnej wiedzy naukowej).

BIBLIOGRAFIA

- BANCROFT J., *SEKSUALNOŚĆ CZŁOWIEKA*. EDRA URBAN&PARTNER. WROCŁAW 2009.
- DĘBOWSKA M., SZULC A., GAŁECKI P.(RED). *SEKS A ZDROWIE PSYCHICZNE*. WYDAWNICTWO MEDYK. WARSZAWA.2019.
- DŁUGOŁECKA A., LEW-STAROWICZ Z. *JAK SIĘ KOCHAĆ? ŚWIAT KSIĄŻKI*. WARSZAWA.2010.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ